Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (deseto vijeće)

20. srpnja 2017.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Nepoštena poslovna praksa – Direktiva 2005/29/EZ – Područje primjene – Društvo za naplatu potraživanja – Potrošački kredit – Prijenos tražbine – Priroda pravnog odnosa između društva i dužnika – Članak 2. točka (c) – Pojam ‚proizvod' – Mjere naplate provedene istodobno s djelovanjem sudskog izvršitelja"

U predmetu C-357/16,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (Vrhovni upravni sud, Litva), odlukom od 20. lipnja 2016., koju je Sud zaprimio 28. lipnja 2016., u postupku

„Gelvora" UAB

protiv

Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba,

SUD (deseto vijeće),

u sastavu: M. Berger, predsjednica vijeća, A. Borg Barthet (izvjestitelj) i E. Levits, suci.

nezavisni odvjetnik: E. Tanchev,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani postupak,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

– za litavsku vladu, D. Kriaučiūnas, A. Mikočiūnienė i G. Taluntytė, u svojstvu agenata,

– za talijansku vladu, G. Palmieri, u svojstvu agenta, uz asistenciju B. Tidore, *avvocato dello Stato*,

– za poljsku vladu, B. Majczyna, u svojstvu agenta,

– za Europsku komisiju, G. Goddin i A. Steiblytė, u svojstvu agenata,

odlučivši, nakon što je saslušao nezavisnog odvjetnika, da u predmetu odluči bez mišljenja,

donosi sljedeću

* Jezik postupka: litavski

Presudu

1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje Direktive 2005/29/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 11. svibnja 2005. o nepoštenoj poslovnoj praksi poslovnog subjekta u odnosu prema potrošaču na unutarnjem tržištu i o izmjeni Direktive Vijeća 84/450/EEZ, direktiva 97/7/EZ, 98/27/EZ i 2002/65/EZ Europskog parlamenta i Vijeća, kao i Uredbe (EZ) br. 2006/2004 Europskog parlamenta i Vijeća („Direktiva o nepoštenoj poslovnoj praksi") (SL 2005., L 149, str. 22.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 8., str. 101.; ispravak u SL 2016., L 332, str. 25.).

2 Zahtjev je upućen u okviru spora između UAB „Gelvora" i Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba (Državnog ureda za zaštitu prava potrošača; u daljnjem tekstu: Ured) povodom odluke potonjega da sankcionira navedeno društvo zbog provođenja nepoštene poslovne prakse.

Pravni okvir

Pravo Unije

Direktiva 2005/29

3 Uvodna izjava 13. Direktive o nepoštenoj poslovnoj praksi određuje:

„U svrhu postizanja ciljeva Zajednice putem uklanjanja prepreka unutarnjem tržištu, nužno je zamijeniti postojeće različite opće odredbe i pravna načela država članica. Stoga, jedinstvena i zajednička opća zabrana utvrđena ovom Direktivom obuhvaća nepoštenu poslovnu praksu koja narušava gospodarsko ponašanje potrošača. S ciljem jačanja povjerenja potrošača, opća bi se zabrana trebala jednako primjenjivati na nepoštenu poslovnu praksu koja se javlja izvan bilo kojeg ugovornog odnosa trgovca i potrošača, kao i na onu koja slijedi sklapanje ugovora i javlja se tijekom njegovog izvršenja. Opća zabrana razrađena je pravilima o dvije vrste poslovne prakse koje su nesumnjivo najčešće, a to su zavaravajuća poslovna praksa i agresivna poslovna praksa."

4 Članak 2. te direktive određuje:

„Za potrebe ove Direktive:

[...]

(c) ‚proizvod' znači svu robu ili usluge uključujući nepokretnu imovinu, prava i obveze;

(d) ‚poslovna praksa poslovnog subjekta u odnosu prema potrošaču' (dalje u tekstu također: poslovna praksa) znači svaka radnja, izostavljanje, tijek postupanja ili zastupanja, tržišno komuniciranje uključujući oglašavanje i stavljanje proizvoda na tržište koje izvrši trgovac, a u izravnoj je vezi s promocijom, prodajom ili dobavljanjem proizvoda potrošačima;

[...]".

5 Članak 3. navedene direktive glasi kako slijedi:

„1. Ova se Direktiva primjenjuje na nepoštenu poslovnu praksu poslovnog subjekta u odnosu prema potrošaču, kako je utvrđena u članku 5., prije, tijekom i nakon trgovačkog posla u vezi s proizvodom."

Litavsko pravo

6 Lietuvos Respublikos nesąžiningos komercinės veiklos vartotojams draudimo įstatymas (Zakon o zabrani nepoštene poslovne prakse u odnosu prema potrošačima) od 21. prosinca 2007. u nacionalno pravo prenosi Direktivu o nepoštenoj poslovnoj praksi.

7 Člankom 2. točkom 8. tog zakona definira se pojam „proizvod” dok se njegovim člankom 3. stavkom 1. i člankom 3. stavkom 2. točkom 1. predviđa, s jedne strane, opća zabrana nepoštene poslovne prakse i, s druge strane, uvjeti pod kojima se neka poslovna praksa smatra nepoštenom.

8 Na temelju članka 5. stavka 1. točke 4. tog zakona, zavaravajuće djelovanje se sastoji od pružanja lažnih informacija odnosno onih koje mogu prosječnog potrošača dovesti u zabludu u pogledu cijene, načina njezina izračuna ili postojanja posebne prednosti u pogledu cijene.

9 Članak 6. stavak 1. točka 1. Zakona o zabrani nepoštene poslovne prakse u odnosu prema potrošačima određuje da je djelovanje koje navodi ili može navesti potrošača da donese odluku o kupnji koju inače ne bi donio zavaravajuće izostavljanje jer se njime izostavlja bitna informacija koja je potrošaču potrebna za donošenje informirane odluke. Članak 6. stavak 3. točka 3. tog zakona predviđa da su informacije o cijeni ključne prilikom poziva na kupnju.

Glavni postupak i prethodna pitanja

10 Gelvora, privatno društvo za naplatu potraživanja je s bankama sklopilo ugovore o prijenosu potraživanja, na temelju kojih je steklo vjerovnička prava proizašla iz ugovora o potrošačkim kreditima koje su banke ustupiteljice sklopile s potrošačima. Temeljeći se na ugovorima o prijenosu, Gelvora je izvršavala radnje za naplatu duga u odnosu na dužnike, u određenim slučajevima istodobno s postupcima prisilnog izvršenja koje su provodili sudski izvršitelji, na temelju konačnih sudskih odluka.

11 U tom kontekstu, četiri potrošača podnijela su žalbu protiv Gelvore pred Uredom. On je odlučio protiv Gelvore jer je prekršila nacionalne odredbe o zabrani poslovne prakse koja se smatra nepoštenom.

12 Ured je zaključio da je Gelvorina poslovna praksa protivna članku 3. stavku 1. Zakona o zabrani nepoštene poslovne prakse u odnosu prema potrošačima i izrekla mu novčanu kaznu od 3 475,44 eura.

13 Gelvora je Vilniaus apygardos administracinis teismasu (okružni upravni sud iz Vilniusa, Litva) podnijela tužbu za poništenje odluke Ureda.

14 Presudom od 18. svibnja 2015. taj je sud odbio Gelvorinu tužbu kao neosnovanu.

15 On je među ostalim utvrdio da su odnosi između dužnika i Gelvore bili odnosi trgovca i potrošača i presudio da je to društvo bilo trgovac koji je potrošačima pružao proizvod ili uslugu, odnosno postupanje s dugovanjima.

16 Gelvora je protiv te odluke podnijela žalbu pred sudom koji je uputio zahtjev, Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (Vrhovni upravni sud, Litva), koji je utvrdio da rješenje tog spora ovisi o tumačenju Direktive o nepoštenoj poslovnoj praksi.

17 U tim je okolnostima Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (Vrhovni upravni sud) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1. Ulazi li pravni odnos između društva koje je steklo potraživanje na temelju ugovora o prijenosu tražbine i fizičke osobe čije dugovanje proizlazi iz ugovora o potrošačkom kreditu, ako navedeno društvo izvršava radnje za naplatu duga, u područje primjene Direktive [o nepoštenoj poslovnoj praksi]?

2. U slučaju pozitivnog odgovora na prvo pitanje, obuhvaća li izraz ‚proizvod' upotrijebljen u članku 2. točki (c) Direktive [o nepoštenoj poslovnoj praksi], radnje izvršene radi naplate potraživanja stečenog na temelju ugovora o prijenosu tražbine u kontekstu naplate duga od fizičke osobe čije dugovanje proizlazi iz ugovora o potrošačkom kreditu sklopljenog s prvotnim vjerovnikom?

3. Ulazi li pravni odnos između društva koje je steklo potraživanje na temelju ugovora o prijenosu tražbine i fizičke osobe čije dugovanje proizlazi iz ugovora o potrošačkom kreditu i već je utvrđena pravomoćnom sudskom odlukom koja je proslijeđena sudskom ovršitelju radi izvršenja, ako društvo usporedno izvršava radnje za naplatu duga, u područje primjene Direktive [o nepoštenoj poslovnoj praksi]?

4. U slučaju pozitivnog odgovora na treće pitanje, obuhvaća li izraz ‚proizvod' upotrijebljen u članku 2. točki (c) Direktive [o nepoštenoj poslovnoj praksi], radnje izvršene radi naplate potraživanja stečenog na temelju ugovora o prijenosu tražbine u kontekstu naplate duga od fizičke osobe čije dugovanje proizlazi iz ugovora o potrošačkom kreditu sklopljenog s prvotnim vjerovnikom i koja je utvrđena pravomoćnom sudskom odlukom koja je proslijeđena sudskom izvršitelju radi izvršenja?"

O prethodnim pitanjima

18 Sa svoja četiri pitanja koja valja ispitati zajedno, sud koji je uputio zahtjev u biti pita pripada li pravni odnos između privatnog društva za naplatu potraživanja i dužnika koji ne izvršava obveze iz ugovora o potrošačkom kreditu, a čiji je dug prenesen tom društvu, području primjene Direktive o nepoštenoj poslovnoj praksi i, ako je odgovor potvrdan, je li poslovna praksa takvog društva kojom se služi radi naplate potraživanja obuhvaćena pojmom „proizvod" u smislu članka 2. točke (c) te direktive. Sud koji je uputio zahtjev nadalje pita ostaje li taj odgovor isti čak i ako je postojanje duga potvrđeno sudskom odlukom i ako je ta odluka proslijeđena sudskom izvršitelju na izvršenje.

19 Što se tiče, uvodno, pitanja može li djelatnost naplate potraživanja biti obuhvaćena područjem primjene Direktive o nepoštenoj poslovnoj praksi, valja podsjetiti, s jedne strane, da članak 2. točka (d) te direktive pojam „poslovne prakse" definira, koristeći formulaciju koja je posebno široka, kao „svaku radnju, izostavljanje, tijek postupanja ili zastupanja, tržišno komuniciranje uključujući oglašavanje i stavljanje proizvoda na tržište koje izvrši trgovac, a u izravnoj je vezi s promocijom, prodajom ili dobavljanjem proizvoda potrošačima" (presuda od 19. rujna 2013., CHS Tour Services, C-435/11, EU:C:2013:574, t. 27.).

20 S druge strane, na temelju članka 3. stavka 1., u vezi s uvodnom izjavom 13. Direktive o nepoštenoj poslovnoj praksi potonja direktiva primjenjuje se na nepoštenu poslovnu praksu poslovnih subjekata, čak i izvan bilo kojeg ugovornog odnosa, koja se javlja prije ili poslije sklapanja ugovora, kao i na onu koja slijedi sklapanje ugovora ili se javlja tijekom njegova izvršenja.

21 Prema tome, izraz „u izravnoj je vezi s prodajom proizvoda" obuhvaća sve mjere poduzete u vezi sa sklapanjem ugovora, ali također i s njegovim izvršenjem, te osobito mjere poduzete u svrhu da se ishodi plaćanje proizvoda.

22 U ovom slučaju, iz odluke kojom se upućuju prethodna pitanja proizlazi da su potraživanja prenesena Gelvori nastala zbog pružanja usluga, odnosno odobravanja kredita, čija se protučinidba sastoji od vraćanja kredita u obrocima uvećanim za prethodno utvrđenu kamatnu stopu.

23 Prema tome, usluge naplate potraživanja, poput ovih o kojima je riječ u glavnom postupku, mogu se smatrati „proizvodom" u smislu članka 2. točke (c) Direktive o nepoštenoj poslovnoj praksi.

24 Takvo se utvrđenje, nadalje, ne dovodi u pitanje okolnošću iz prvog i trećeg prethodnog pitanja da je mjere naplate potraživanja poduzela pravna osoba koja je stekla tražbinu u odnosu na potrošača prijenosom tog prava od strane prvotnog zajmodavca i da ona djeluje u odnosu na tog potrošača kao trgovac.

25 Naime, iako društvo za naplatu potraživanja poput Gelvore potrošaču ne pruža uslugu potrošačkog kreditiranja kao takvu, njezina je djelatnost, konkretno naplata prenesenih joj dugovanja, ipak obuhvaćena pojmom eventualno nepoštene „poslovne prakse" u smislu Direktive o nepoštenoj poslovnoj praksi, ako mjere koje poduzima mogu utjecati na odluku potrošača o plaćanju proizvoda.

26 Komisija, u tom kontekstu, u dokumentu naslovljenom „Smjernice o provedbi/primjeni Direktive 2005/29/EZ o nepoštenoj poslovnoj praksi" od 25. svibnja 2016. (SWD(2016) 163 *final*), navodi da se djelatnosti naplate potraživanja trebaju smatrati poslovnom praksom nakon prodaje. Usto, iz primjera koje u tom dokumentu navodi Komisija proizlazi da određeni nacionalni sudovi smatraju da su djelatnosti društava za naplatu potraživanja obuhvaćena područjem primjene te direktive.

27 Međutim, s jedne strane, uvjeti naplate dugovanja potrošača mogu biti važni jer mogu odlučno utjecati na odluku potrošača da uzme kredit, posebice ako mjere poduzete u svrhu naplate imaju oblike poput ovih o kojima je riječ u predmetu u glavnom postupku.

28 S druge strane, neprimjena Direktive o nepoštenoj poslovnoj praksi na vraćanje kredita u slučaju prijenosa potraživanja mogla bi dovesti u pitanje korisni učinak zaštite koja se tom direktivom dodjeljuje potrošačima jer bi trgovci mogli pokušati odvojiti stadij naplate da ne bi bili obuhvaćeni zaštitnim odredbama navedene direktive.

29 Iz istog razloga, konačno, okolnost da je naplativost duga potvrđena sudskom odlukom i da društvo za naplatu potraživanja istodobno s tim postupkom izvršenja poduzima druge samostalne mjere naplate nema utjecaja na dani odgovor.

30 Naime, osim činjenice da poduzimanje takvih mjera istodobno sa službenim postupkom izvršenja putem sudskog izvršitelja može dužnika dovesti u zabludu u pogledu naravi postupka koji se protiv njega vodi, korisni učinak zaštite koji potrošaču jamči Direktiva o nepoštenoj poslovnoj praksi zahtijeva da se trgovac koji je odlučio djelovati samostalno da bi naplatio svoje tražbine podvrgne odredbama te direktive u pogledu mjera koje on sam poduzima istodobno s postupkom prisilnog izvršenja.

31 S obzirom na ta razmatranja, Direktivu o nepoštenoj poslovnoj praksi treba tumačiti na način da njezinu materijalnom području primjene pripada pravni odnos između društva za naplatu potraživanja i dužnika koji nije izvršio obveze iz ugovora o potrošačkom kreditu čiji je dug prenesen tom društvu. Pojam „proizvod" u smislu članka 2. točke (c) te direktive obuhvaća praksu takvog društva prilikom naplate potraživanja. U tom pogledu, bez utjecaja je okolnost da je postojanje duga potvrđeno sudskom odlukom i da je ta odluka proslijeđena sudskom izvršitelju na izvršenje.

Troškovi

32 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenoga, Sud (deseto vijeće) odlučuje:

Direktivu 2005/29/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 11. svibnja 2005. o nepoštenoj poslovnoj praksi poslovnog subjekta u odnosu prema potrošaču na unutarnjem tržištu i o izmjeni Direktive Vijeća 84/450/EEZ, direktiva 97/7/EZ, 98/27/EZ i 2002/65/EZ Europskog parlamenta i Vijeća, kao i Uredbe (EZ) br. 2006/2004 Europskog parlamenta i Vijeća („Direktiva o nepoštenoj poslovnoj praksi”) treba tumačiti na način da njezinu materijalnom području primjene pripada pravni odnos između društva za naplatu potraživanja i dužnika koji nije izvršio obveze iz ugovora o potrošačkom kreditu čiji je dug prenesen tom društvu. Pojam „proizvod” u smislu članka 2. točke (c) te direktive obuhvaća praksu takvog društva prilikom naplate potraživanja. U tom pogledu, bez utjecaja je okolnost da je postojanje duga potvrđeno sudskom odlukom i da je ta odluka proslijeđena sudskom izvršitelju na izvršenje.

Potpisi